

Kontroversiella samhällsfrågor i undervisningen

– bli säkrare på att ta de tuffa samtalen **STOCKHOLM 17 MAJ**

Välkommen till
vårens viktigaste
konferens!

► När skolan står upp för demokratin

► Hur hanterar lärare kontroversiella samhällsfrågor i undervisningen?

► Skolans värdegrund 2.0 – en modell som bättre passar för vårt samhälle

► Undervisning i demokrati – att våga tänka tillsammans kring svåra frågor

► Att möta unga på väg mot det extrema

4+

■ Konferens för
hela arbetslaget

■ Gå fyra så
bjuder vi
rektor

FÖRELÄSARE

■ **Göran Törnqvist och
Madelene Goldmann**
rektorer i Ludvika

■ **Torbjörn Lindmark**
forskare i aktuellt projekt

■ **David O. Kronlid**
docent i etik

■ **Charlotta Granath**
förstelärare i demokrati

■ **Jonathan Leman**
researcher på Expo

Konferens program

08.15

Registrering

Kaffe/te med frukostsmörgås

09.00

Välkommen

Programansvarig Michael Karlsson och moderator Charlotta Granath hälsar välkommen!

09.10

GÖRAN TÖRNQVIST OCH MADELENE GOLDMANN

När skolan står upp för demokratin

Våren 2018 hotade nazister Lorensbergskolan i Ludvika. De båda rektorerna markerade direkt att skolan inte viker en tum från respekten för mänskliga värderingar och grundläggande demokratiska värderingar. Göran Törnqvist och Madelene Goldmann har på olika sätt uppmärksammats för sitt modiga och starka ledarskap. Hur ser undervisningen ut som gör det möjligt att samtala om kontroversiella samhällsfrågor? Hur möter skolan elever som är i farozonen? Hur skapar man som ledare trygghet i en svår situation? De beskriver ett mångårigt och långsiktigt värdegrundsarbete som vårdas och utvecklas.

- När ledare skapar trygghet i en tuff situation
- Vad krävs för ett långsiktigt värdegrundsarbete?
- Elever i farozonen – hur möter skolan dem?

Göran Törnqvist och Madelene Goldmann är rektorer på Lorensbergskolan i Ludvika kommun. På SETT 2018 belönades Göran för sitt elevnära värdegrundsarbete och starka civilkurage med Trevor

Dolan-stipendiet. En viktig pusselbit i värdegrundsarbetet är samarbetet med Toleransprojektet, en modell som Segerstedt-institutet vid Göteborgs universitet arbetar med. Madelene och Göran har under sina år som rektorer på skolan varit med att vända ett stort ekonomiskt minus till balans i ekonomin och samtidigt lyckats öka elevernas kunskapsresultat så pass att skolans meritpoäng är uppe på riksnivå. Lorensbergskolan har även utvecklat sitt systematiska kvalitetsarbete via Successful schools, där bland annat lektionsobservationer ingår i rektorns vardag.

Med reservation för ändringar

10.10

TORBJÖRN LINDMARK

Hur hanterar lärare kontroversiella samhällsfrågor i undervisningen?

Vissa frågor är omstridda i samhället och laddade i klassrummet. Vi har olika uppfattningar om dessa frågor och hur problemen ska lösas. Forskare vid Umeå universitet är intresserade av om och hur lärare i samhällsorienterande undervisning i årskurs 7–9 hanterar kontroversiella samhällsfrågor. Här presenteras användbara resultat från den första delen av studien.

- Undervisar du om laddade samhällsfrågor?
- En undervisning som gör elever till aktiva och kritiska medborgare
- Finns det frågor som lärare undviker att ta i?

Torbjörn Lindmark är en av forskarna som medverkar i projektet *Kontroversiella samhällsfrågor i utbildning och demokrati* vid Umeå universitet med medel från Vetenskapsrådet. På uppdrag av Skolverket och Forum för levande historia har han medverkat i kursen *Motverka rasism och främlingsfientlighet i förskolan och skolan* genom kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Torbjörn är ämnesdidaktiker i samhällskunskap, universitetslektor och pedagogisk ledare för kurser inom lärarutbildningen vid Umeå universitet.

BOKTIPS!

Hur kan skolan bedriva arbete med etik så att vi både ger våra elever möjligheter att lära sig ett mer nyanserat etiskt språk och om hur de på bästa möjliga sätt kan lära sig att leva med sig själv och med andra? Det är frågan som David O Kronlid vill besvara i sin bok.

Kontroversiella samhällsfrågor i undervisningen

– bli säkrare på att ta de tuffa samtalen

DET FINNS FRÅGOR som väcker starka känslor och som skapar pedagogiskt komplexa situationer. Skollagen är tydlig: "Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna". Konkret handlar det exempelvis om alla människors lika värde, jämställdhet och solidaritet mellan människor. Lärare ska alltså grundlägga och sprida demokratiska ideal, men hur ska demokratiuppdraget bli en del av kunskapsuppdraget? Hur kan undervisningen utformas? Skolledare, lärare, forskare och debattörer ger här råd, strategier och modeller – om vad som krävs för att elever ska lära sig att navigera i det moraliska landskapet.

11.10

DAVID O. KRONLID

Skolans värdegrund 2.0 – en modell som bättre passar för vårt samhälle

En värdegrund som dikterar vad som är rätt eller fel duger inte. I stället för att serveras ett moraliskt facit behöver eleverna få testa sina värderingar på allvar i öppna och pedagogiskt väl strukturerade samtal. Det menar forskaren och författaren David O. Kronlid, som är intresserad av hur moraliska värderingar växer fram och kan testas. I sin föreläsning bjuder han in till just ett sådant samtal. Han beskriver också hur en värdegrundsdidaktisk modell för etik i en osäker tid skulle kunna fungera i grund- och gymnasieskolans undervisning.

- Hur växer moraliska värderingar fram?
- Ett kritiskt tänkande kring värdefrågor i stället för ett moraliskt facit
- Dagens moraliska utmaningar ställer krav på en annan etikmodell

David O. Kronlid är docent i etik och lektor i didaktik vid Uppsala universitet – och aktuell med boken *Skolans värdegrund 2.0. Etik för en osäker tid*. Hans forskningsintressen är utbildning och hållbar utveckling samt miljöetik och klimaträttvisa. David arbetar som vetenskaplig

ledare vid Swedish International Centre of Education for Sustainable Development (SWEDESD) och är även sakkunnig och etikexpert för EU:s forskningsprogram Horizon 2020.

12.00

Lunch

13.00

CHARLOTTA GRANATH

Undervisning i demokrati – att våga tänka tillsammans kring svåra frågor

Vad innebär skolans demokrati- och värdegrundsuppdrag? Vem ansvarar för det? Vilka förutsättningar krävs för att eleverna ska kunna lära sig att navigera i det moraliska landskapet? Som förstelärare i demokrati har Charlotta Granath arbetat på djupet med dessa frågor. Här ger hon exempel från sin undervisning – för att stärka demokratin mot intolerans och rasism. Föreläsningen innehåller flera interaktiva inslag för att skapa förståelse, väcka tankar och starta en diskussion om vad det innebär att ständigt erövra demokratin.

- Hur hanterar man sin moraliska kompass?
- Exempel från Charlotta Granaths undervisning
- Vad innebär det att ständigt erövra demokratin i undervisningen?

Charlotta Granath är högstadielärare i SO, förstelärare i demokrati och lärarutbildare. Åt Raoul Wallenberg Academy och i samråd med myndigheter och organisationer har hon tagit fram ett kostnadsfritt undervisningsmaterial om de 30 mänskliga rättigheterna. Charlotta har också skrivit metodhandboken *Demokratiuppdraget i skolan*.

14.30

Kaffe/te med kaka

Läs mer och anmäl dig
på lararfortbildning.se

15.00

JONATHAN LEMAN

Att möta unga på väg mot det extrema

Vad bör man som lärare tänka på i mötet med unga med extrema åsikter? Expo-journalisten Jonathan Lemman tar upp fallgropar och framgångsfaktorer när man möter elever som utvecklar intolerans, rasism och antidemokratiska värderingar. Han ger exempel från sina möten med lärare, anhöriga och avhoppade nazister. Under föreläsningen belyser Jonathan Lemman även aktiva högerextremisters berättelser om sina radikaliseringsprocesser.

- Elever med extrema åsikter – vad gör man som lärare?
- Från Jonathan Lemmans möten med lärare, anhöriga och tidigare nazister
- Vad säger högerextremister själva om sin radikaliseringsprocess?

Jonathan Lemman är researcher på tidningen Expo och arbetar med att kartlägga aktivism, propaganda och brottslighet inom vit maktmiljön. Han håller utbildningar för lärare, politiker och journalister om högerextremismen i Sverige, och mottog 2018 Raoul Wallenberg-priset för sina kunskapshöjande insatser inom området.

16.00

Avslutning

Moderator Charlotta Granath avslutar konferensen.

BOKTIPS!

Charlotta Granath är tydlig: SO-ämnen får aldrig ensamma ansvara för demokratiuppdragets genomförande. Hon skriver att "i undervisningen ska kunskaper, värden och förmågor integreras genom samtal, kritisk reflektion och analys för att möjliggöra den praktiska demokratiska träningen".

HALLÅ DÄR!

CHARLOTTA GRANATH

Varför tycker du att det här är en av de viktigaste konferenserna 2019?

// Vi måste ständigt påminnas om och arbeta aktivt i frågor om allas lika värde, för demokrati och mot främlingsfientlighet och intolerans. Den här konferensen belyser svåra och aktuella frågor som vi möter, både i skolan och i samhället i övrigt. Det kan vara svårt att veta hur man ska påbörja ett aktivt arbete i dessa frågor, och som är hållbart och långsiktigt. Var du än befinner dig i processen ger konferensen dig verktygen att komma vidare. Blandningen av övningar, tips och exempel på undervisning samt inslag där deltagarna får diskutera frågor om att ständigt erövra demokratin, ger en bred bas av uppslag att arbeta vidare med. Vad kan vara viktigare än att få verktyg för att bemöta främlingsfientlighet, intolerans och rasism samt få ökad kunskap om och förståelse för hur skolans demokratiuppdrag kan omsättas i praktiken? Jag kan inte nog betona vikten av detta. Det här är en konferens som berör och gör skillnad //

LÄSTIPS!

Missa inte Pedagogiska magasinets andra nummer 2018 där temat handlar om lärares särskilda uppdrag att sprida och fördjupa demokratiska ideal.

<https://pedagogiskamagasinet.se/tema/uppdrag-under-press/>

Bli säkrare på att ta de tuffa samtalen

Det började med att jag läste "Kontroversiella frågor. Om kunskap och politik i samhällsundervisningen", en bok som forskarna Carsten Ljunggren, Ingrid Unemar Öst och Tomas Englund är redaktörer för. Samtidigt tittade jag på ett utbildningspaket från EU om att undervisa om kontroversiella frågor. Men det som gjorde att jag verkligen fick upp ögonen för vikten av att ha en pedagogisk och organisatorisk struktur för frågor som väcker starka känslor och skapar spänningar i samhället var händelserna i Ludvika vintern 2018. Ett år senare finns ett konferensprogram på bordet! Min ambition är att konferensen kan bidra till att stärka den svenska demokratin.

Varmt välkomna!

Michael Karlsson, programansvarig

KONFERENS

Stockholm
17 maj 2019

LUNCH OCH KAFFEPAKET INGÅR

Ordinarie pris är 3 250 kr exkl moms.
I priset ingår fika och lunch.

Gå fyra så bjuder vi rektor!

Den här konferensen vänder sig till hela arbetslaget. Vårt erbjudande "4+" betyder att när ni anmäler minst fyra betalande deltagare så bjuder vi rektor.

4+

Konferens för hela arbetslaget
Gå fyra så bjuder vi rektor

B

Våra tips på konferenser 2019

Förstelärarnas rikskonferens Göteborg 8 mars • Stockholm 22 mars • Malmö 5 april
NPF-säkrad lärmiljö Göteborg 10 april • Stockholm 6 december

BOKA NU

Läs mer och anmäl
dig på [lararfort
bildung.se](http://lararfortbildung.se)

- Konferensen kan snabbt bli fullbokad så se till att anmäla dig redan i dag!
- Erbjudande: **4+**
Gå fyra så bjuder vi rektor.

Tveka inte att höra av dig till mig om du har några frågor!

Monica Franc
monica.franc@lararfortbildung.se
08 - 737 68 15